

ED-02

สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์

The condition of music teaching and learning management of schools under
the local administrative organization of Buriram Province

จุฬาลักษณ์ สารศรี¹ ธนพล เตียรชาติ² และธิตี ปัญญาอินทร์³

Chulalak Sarasri¹, Thanapol Teerachat², and Thiti Panyain³

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

^{2,3}อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อีเมล: farojung@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือครูผู้สอนวิชาดนตรี โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 12 คน การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่มีความเชื่อมั่น .91 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีทางสถิติเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปต่ำดังนี้ การจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.33$) ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.18$) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.11$) การวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.11$) และด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.08$) ในการสัมภาษณ์พบปัญหาจัดการเรียนการสอนดนตรีทุกด้าน

คำหลัก: สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี การจัดการเรียนการสอนดนตรี โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research is mixed methods with objectives. To study the condition of music teaching and learning management of schools under the local administrative organization Buriram Province. For the curriculum, teaching management, environmental management, teaching media and measurement, and evaluation. The target group used in the research is music teachers the school is under the local administrative organization. Buriram Province. Who taught at the level of elementary school 1 to grade 6 in the academic year 2021, 12 people. The data obtained by mixed method of research which consisted of quantitative research and qualitative research. The research instrument was a questionnaire with .91 confidence. The data obtained by statistical methods were analyzed to find the percentage. Mean and standard deviation by a software package program and interview Analyze data by content analysis method.

The results showed that the condition of music teaching and learning management of schools under the local government organization of Buriram Province. Overall, there is a high level of teaching practice ($\bar{X} = 4.16$) Considering it is income, it is found to be very high in all aspects, sorted from high average to low. As follows teaching and learning ($\bar{X} = 4.33$) curriculum ($\bar{X} = 4.18$) environment management ($\bar{X} = 4.11$) Measurement and Evaluation ($\bar{X} = 4.11$) and teaching materials ($\bar{X} = 4.08$) respectively. In the interviews, there were problems in music teaching management in all aspects.

Keywords: Conditions of music teaching and learning, Music teaching management, Schools under the local administrative

บทนำ

ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาแขนงหนึ่ง นั่นคือสุนทรียศาสตร์ ในด้านความงามของเสียง โดยเสียงนั้นได้ถูกเรียงร้อยอย่างเป็นระบบ มีเสียงสูง-ต่ำ สั้น-ยาว ซึ่งมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ ดนตรีเกิดขึ้นมาช้านานจนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม มีการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ดนตรีเป็นวิชาพื้นฐานของชีวิต ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ดนตรีช่วยพัฒนาสมอง ช่วยให้พัฒนาความจำ พัฒนาความคิดและจินตนาการ (สมอง) ดนตรีช่วยพัฒนาศักยภาพความเป็นเลิศ ทำให้พัฒนาทักษะ (ร่างกาย) พัฒนาให้เป็นผู้ที่มีรสนิยม เห็นคุณค่า มีศีลธรรม จริยธรรม อารมณ์ดี (จิตใจ) เป็นผู้ที่มีเสน่ห์ มีรสนิยม มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการแสดงออก (สังคม) ได้อย่างเหมาะสม การเรียนดนตรีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (สุกรี เจริญสุข, 2555)

การจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในระบบการศึกษาของประเทศไทย มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา จัดให้ดนตรีเป็นวิชาบังคับ มีการเรียนมากน้อยตามหลักสูตรกำหนดไว้ในด้านการเรียนการสอนยังคงอยู่ในสภาพการปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้มีมาตรฐานและความเท่าเทียมกันมากขึ้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) สารคดี เป็นสาระหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความต้องการให้ผู้เรียนดนตรีเกิดความสุนทรีย์ สามารถถ่ายทอดแสดงรู้สึกของตนเอง ทำให้มีความคิดเห็น มีความสร้างสรรค์ เห็นคุณค่าในดนตรี มีการประยุกต์ใช้ดนตรีในชีวิตประจำวัน อาทิ ร้องเพลง เล่นดนตรีที่ชอบ รู้จักความแตกต่างทางวัฒนธรรมดนตรีในแต่ละท้องถิ่น เชื่อมโยง

ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และดนตรี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) กรอบโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดเวลาเรียนกลุ่มสาระศิลปะในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น 80 ชั่วโมงต่อปี ส่วนมัธยมศึกษาตอนปลาย 120 ชั่วโมงต่อ 3 ปี โดยแบ่งให้กับวิชาทัศนศิลป์ 40 ชั่วโมงต่อปี วิชาดนตรี 20 ชั่วโมงต่อปี และวิชานาฏศิลป์ 20 ชั่วโมงต่อปี ดนตรีเป็นศาสตร์ทางศิลปะแขนงหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้และทักษะการปฏิบัติสำคัญด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ประกอบด้วย การฟัง การร้องเพลง การอ่าน เขียนโน้ต การเคลื่อนไหว ร่างกาย การเล่นเครื่องดนตรี และความคิดสร้างสรรค์ เสียงดนตรีสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ เสริมสร้างความคิดจินตนาการ ช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างประสาทหู กล้ามเนื้อมือ ให้สอดคล้องกับการใช้ความคิด ทำให้หายเหนื่อย และช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด การเรียนการสอนดนตรีจึงมุ่งเน้นที่จะสอนให้ผู้เรียนมีความรู้และมีทักษะทางดนตรี อย่างครบถ้วนตามหลักสูตร แต่เวลาในการเรียนกำหนดไว้ 10 ชั่วโมง ต่อภาคการศึกษา (สมภาร คมใส, 2563) การเรียนการสอนวิชาดนตรี เป็นวิชาที่ต้องอาศัยทักษะการปฏิบัติหลายด้านประกอบด้วย การฟัง การร้องเพลง การอ่าน เขียนโน้ต การเคลื่อนไหว ร่างกาย การเล่นเครื่องดนตรี และความคิดสร้างสรรค์ ไม่สามารถเร่งรัดในเวลาจำกัดได้ ดังนั้นครูผู้สอนดนตรีจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับสาระดนตรีและเทคนิควิธีการสอนอย่างดี สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน สามารถจัดการเรียนรู้ทางดนตรีสาระดนตรีได้เหมาะสมกับแต่ละระดับชั้นที่สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทางดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพ ครบถ้วนตามหลักสูตร อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

การจัดการศึกษาในระบบของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้โรงเรียนจัดทำมาตรฐาน และตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของโรงเรียน และเป็นเป้าหมายที่โรงเรียนจะต้องพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กำหนด กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) มาปรับเป็นแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษา แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ที่สองของแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นคือส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน (กองส่งเสริมและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น, 2564) เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความเป็นเลิศทางวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการมุ่งเน้นผู้เรียนให้เกิดความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ จากการสำรวจเบื้องต้นก่อนทำการวิจัย ซึ่งเป็นโรงเรียนที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 3 โรงเรียน พบว่า บางโรงเรียนไม่มีครูดนตรีที่มีวุฒิต่างดนตรี มีการจัดกิจกรรมดนตรีในโรงเรียนยังไม่สามารถกระตุ้นผู้เรียนได้มากพอ บางโรงเรียนขาดสื่อการสอน เครื่องดนตรี ห้องเรียนดนตรี อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการเรียน ทำให้การเรียนการสอนวิชาดนตรีมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ครูผู้สอนดนตรีจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับสาระดนตรีและเทคนิควิธีการสอนเป็นอย่างดี สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน ใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ และมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

จากปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนดนตรีที่มีสภาพบริบทที่มีความแตกต่างกันของสถานศึกษา จึงทำผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อใช้ข้อมูลจาก

การวิจัยมาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและเพื่อประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังทราบสภาพการเรียนการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยใช้รูปแบบเชิงอธิบายเป็นลำดับ (Sequential Explanatory) การวิจัยรูปแบบนี้ผู้วิจัยจะแบ่งการวิจัยออกเป็นระยะ ๆ (Phases) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณก่อนในระยะที่หนึ่ง แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เชิงคุณภาพในระยะที่สอง ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญกับข้อมูลเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้เสริมหรือสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ การบูรณาการจะเกิดขึ้นในขั้นตอนของการตีความและการอภิปรายผล เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนดนตรี ในปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดการจัดสภาพแวดล้อม 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาดนตรี โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้น ป.1 - ม.6 จำนวน 9 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2564 ทั้งหมดจำนวน 12 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อตรวจสอบสภาพจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นครูที่สอนวิชาดนตรีโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยเพศ วุฒิการศึกษา ระดับการศึกษา ระดับชั้นที่สอน ประสบการณ์ด้านการสอนวิชาดนตรี และการผ่านอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรี จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close – ended Question) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเนื้อหา 5 ด้าน 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน 5) การวัดผลและประเมินผล กำหนดระดับเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 55 ข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

5 หมายถึง ท่านปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด

4 หมายถึง ท่านปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนมาก

- 3 หมายถึง ท่านปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนน้อย
- 1 หมายถึง ท่านไม่ได้ปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา หลังจากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับครูผู้สอนวิชาดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ 4 โรงเรียน จำนวน 10 คน แล้วนำแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .91 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับน่าเชื่อถือ แล้วนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีการสัมภาษณ์ถึงผลดีและปัญหาที่พบ ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา หลังจากนั้นนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลกับผู้ใช้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยต่อไป

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามให้แก่ครูผู้สอนดนตรี โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ โดยส่งทางไปรษณีย์ และผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสะดวกในการตอบกลับ ส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้นำส่งและเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง แบบสอบถามที่ได้ทำการได้แจกไปคืนมาทั้งหมด จำนวน 12 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาดนตรี โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยตนเอง ตามวัน เวลา สถานที่นัดหมาย ทั้งหมด 12 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ด้วยการหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เสนอเป็นรูปแบบความเรียง และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	8	66.7
หญิง	4	33.3
รวม	12	100.00
2. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	-	-
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	8	66.7
สูงกว่าปริญญาตรี	4	33.3
รวม	12	100.00
3. วุฒิการศึกษาทางด้านดนตรี		
มี	11	91.7
ไม่มี	1	36.4
รวม	12	100.00
4. ระดับชั้นที่สอน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ป.1 - ป.3	5	41.7
ป.4 - ป.6	6	50.0
ม.1 - ม.3	6	50.0
ม.4 - ม.6	4	33.3
รวม	21	100.00
5. ประสบการณ์การสอนวิชาดนตรี		
ต่ำกว่า 5 ปี	3	25.0
5 ปี - 9 ปี	2	16.7
10 ปี - 15 ปี	2	16.7
16 ปี - 20 ปี	4	33.3
20 ปีขึ้นไป	1	8.3
รวม	12	100.00
6. เคยผ่านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางดนตรีหรือไม่		
ไม่เคย	2	16.7
เคย 1-2 ครั้ง	10	83.3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
6. เคยผ่านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางดนตรีหรือไม่ (ต่อ) เคย มากกว่า 2 ครั้ง ต่อ ปี	-	-
รวม	12	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 12 คน เพศชายจำนวน 8 คน (ร้อยละ 66.7) และเพศหญิง จำนวน 4 คน (ร้อยละ 33.3) ระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 8 คน (ร้อยละ 66.7) และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 4 คน (ร้อยละ 33.3) ครูที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านดนตรี จำนวน 11 คน (ร้อยละ 91.7) ครูที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านดนตรี จำนวน 1 คน (ร้อยละ 8.3) ครูผู้ตอบแบบสอบถามใน ระดับ ป.4 - ป.6 (ร้อยละ 50) ระดับ ม.1- ม.3 (ร้อยละ 50) ระดับ ป.1 - ป.3 (ร้อยละ 41.7) และระดับ ม.4 - ม.6 (ร้อยละ 33.3) ประสบการณ์ด้านการสอนวิชาดนตรี 16 - 20 ปี จำนวน 4 คน (ร้อยละ 33.3) ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน (ร้อยละ 25) 5 - 9 ปี จำนวน 2 คน (ร้อยละ 16.7) 10 - 15 ปี จำนวน 2 คน (ร้อยละ 16.7) 20 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน (ร้อยละ 8.3) ครูที่เคยผ่านการอบรมสัมมนาการเรียนการสอนดนตรี 1-2 ครั้งต่อปี จำนวน 10 คน (ร้อยละ 83.3) ครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมสัมมนาการเรียนการสอนดนตรี จำนวน 4 คน (ร้อยละ 16.7)

สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านสื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน

สภาพการจัดการเรียนการสอน	ระดับสภาพและการปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านหลักสูตร	4.18	0.70	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.33	0.56	มาก
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	4.11	0.76	มาก
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.08	0.73	มาก
5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.11	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย	4.16	0.67	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.16$) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปต่ำดังนี้ การจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.33$) ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.18$) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.11$) การวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.11$) และด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.08$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักสูตร โดยรวมและรายข้อ

สภาพการจัดการเรียนการสอน	ระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านหลักสูตร			
1. ศึกษาเนื้อหาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	4.00	0.85	มาก
2. มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	4.00	0.74	มาก
3. ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร หลักการ จุดมุ่งหมาย และการนำหลักสูตรไปใช้	4.08	0.67	มาก
4. วิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดเพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้	4.25	0.75	มาก
5. วิเคราะห์เนื้อหาในหลักสูตร ก่อนทำการจัดการเรียนการสอน ตามมาตรฐาน และตัวชี้วัด	4.17	0.83	มาก
6. ศึกษาเนื้อหาในหลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการสอนให้เหมาะสมกับเวลา	4.33	0.78	มาก
7. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้	4.42	0.67	มาก
8. ออกแบบการจัดการเรียนร ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	4.08	0.67	มาก
9. เลือกเนื้อหาที่สอนได้เหมาะกับวัย ตามความสามารถของผู้เรียน	4.25	0.62	มาก
10. เนื้อหาวิชา ในหลักสูตรมีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน	4.10	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย	4.09	0.82	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านหลักสูตร ด้านหลักสูตร โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา ศึกษาเนื้อหาในหลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการสอนให้เหมาะสมกับเวลา ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความรู้ ความเข้าใจใน

การจัดหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (\bar{X} = 4.00)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ

สภาพการจัดการเรียนการสอน	ระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการจัดการเรียนการสอน			
11. เตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า	4.08	0.67	มาก
12. แจ้งจุดประสงค์ของการเรียนรู้ก่อนทำการจัดการเรียนการสอน	4.25	0.62	มาก
13. จัดกิจกรรมที่เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เห็นถึงความสำคัญของวิชาดนตรีก่อนทำการสอน	4.83	0.39	มากที่สุด
14. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.08	0.90	มาก
15. นำทฤษฎี หลักการการจัดการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.17	0.58	มาก
16. จัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน	4.58	0.51	มากที่สุด
17. นำเทคนิควิธีการสอนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.50	0.52	มากที่สุด
18. นำหลักจิตวิทยาการสอนมาบูรณาการใช้ในการจัดการชั้นเรียน	4.25	0.45	มาก
19. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน	4.42	0.51	มาก
20. จัดการเรียนการสอนสอดแทรกประสบการณ์จริง ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	4.42	0.51	มาก
21. จัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการปฏิบัติที่ถูกต้อง	4.42	0.51	มาก
22. ผู้เรียนมีอิสระ แสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.42	0.51	มาก
23. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.17	0.58	มาก
24. สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมในเนื้อหาวิชา	4.17	0.58	มาก
25. กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม	4.17	0.58	มาก
รวมเฉลี่ย	4.33	0.56	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดกิจกรรมที่เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เห็นถึงความสำคัญของวิชาดนตรีก่อนทำการสอน ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมา คือ จัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า ($\bar{X} = 4.10$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมและรายข้อ

สภาพการจัดการเรียนการสอน	ระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการจัดสภาพแวดล้อม			
26. จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ให้สวยงาม เอื้อต่อการเรียนรู้	3.92	1.16	มาก
27. มีการจัดห้องปฏิบัติการดนตรีให้เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนดนตรี	4.33	0.65	มาก
28. สื่ออุปกรณ์ โต๊ะ เก้าอี้ เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน	3.92	0.67	มาก
29. จัดวางอุปกรณ์ที่ถูกต้องเหมาะสม ตามลักษณะของเครื่องดนตรี	4.42	0.67	มาก
30. ภายในห้องมีแสงสว่างที่เพียงพอ และมีอากาศที่ถ่ายเทได้สะดวกเหมาะสมกับการเรียน	4.25	0.75	มาก
31. จัดบรรยากาศกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม	3.92	0.79	มาก
32. มีผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ และเรียนรู้อย่างมีความสุข	4.08	0.67	มาก
33. สร้างกฎระเบียบ ข้อตกลงในการใช้ห้องเรียน	3.67	0.78	มาก
34. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	4.25	0.97	มาก
35. บรรยากาศห้องเรียนมีความเท่าเทียมเสมอภาค มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รู้จักทำงานร่วมกัน	4.33	0.49	มาก
รวมเฉลี่ย	4.11	0.76	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดวางอุปกรณ์ที่ถูกต้องเหมาะสม ตามลักษณะของเครื่องดนตรี ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา คือ บรรยากาศห้องเรียนมีความเท่าเทียมเสมอภาค มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รู้จักทำงานร่วมกัน ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สร้างกฎระเบียบ ข้อตกลงในการใช้ห้องเรียน ($\bar{X} = 3.67$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสื่อการเรียนการสอนโดยรวมและรายข้อ

สภาพการจัดการเรียนการสอน	ระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.42	0.67	มาก
36. ใช้เครื่องเสียงลำโพง เครื่องดนตรีประกอบกิจกรรมที่เน้นการฟังเพลงและการร้องเพลง			
37. ผลิตสื่อหรือจัดหาสื่อที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน	4.17	0.58	มาก
38. มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อการเรียนรู้	3.92	0.51	มาก
39. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ การเรียนรู้	4.17	0.39	มาก
40. สื่อการสอนมีความทันสมัย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	3.92	0.79	มาก
41. ใช้รูปภาพ แผนภูมิ หรือบัตรคำ ประกอบการสอน	4.25	0.62	มาก
42. ใช้หนังสือ ตำรา ใบงาน หรือเอกสาร ประกอบการสอน	4.50	0.67	มาก
43. ใช้สื่อออนไลน์ เช่น วิดีโอจาก YouTube ประกอบการเรียนการสอน	4.00	0.85	มาก
44. ใช้สื่อเทคโนโลยีในการให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการสืบค้นข้อมูล	3.92	1.08	มาก
45. เครื่องดนตรีเพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติ	3.58	1.08	มาก
รวมเฉลี่ย	4.08	0.73	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้หนังสือ ตำรา ใบงาน หรือเอกสาร ประกอบการสอน ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมา คือ ใช้เครื่องเสียงลำโพง เครื่องดนตรีประกอบกิจกรรมที่เน้นการฟังเพลงและการร้องเพลง ($\bar{X} = 4.42$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีเครื่องดนตรีเพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.58$)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมและรายข้อ

สภาพการจัดการเรียนการสอน	ระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.92	0.60	มาก
46. ประเมินผล ครอบคลุมเนื้อหาการเรียนการสอนดนตรีตามวัตถุประสงค์ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ			
47. มีการประเมินตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.33	0.43	มาก
48. เครื่องมือวัดผลประเมินผลเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน	3.92	0.62	มาก
49. ศึกษาคุณภาพและออกแบบเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.42	0.51	มาก
50. มีการประเมินผู้เรียน ก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน	4.25	0.51	มาก
51. นำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน	3.92	0.67	มาก
52. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง	4.08	0.78	มาก
53. มีการแจ้งผลการพัฒนาด้านทักษะปฏิบัติให้ผู้เรียนทราบ	3.67	0.85	มาก
54. การวัดและประเมินผล โดยการตั้งคำถามให้นักเรียนตอบปากเปล่า	4.25	0.45	มาก
55. มีการวัดทักษะด้านการปฏิบัติ เช่น ทักษะการฟัง	4.33	0.62	มาก
ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี ทักษะการร้องเพลง			
รวมเฉลี่ย	4.11	0.61	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศึกษาคุณภาพและออกแบบเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา คือ มีการประเมินตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการแจ้งผลการพัฒนาด้านทักษะปฏิบัติให้ผู้เรียนทราบ ($\bar{X} = 3.67$)

2. ผลวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนดนตรีเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 5 ด้าน

ด้านหลักสูตร ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนในด้านหลักสูตร ครูผู้สอนดนตรีมีการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรี ในการจัดการเรียนการสอนดนตรี ถึงในบางโรงเรียนจะมีหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว แต่ก็ยังมีครูผู้สอนที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักเนื่องจากมีเนื้อหาที่ครอบคลุมมากกว่าหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนดนตรีบางท่านมีปัญหาในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือมีเนื้อหาที่เน้นทฤษฎีมากเกินไป เนื้อหาบางเรื่องไม่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และเนื้อหาบางเรื่องไม่เหมาะสมกับช่วงวัย ในส่วนของหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนดนตรีบางท่านมีปัญหาในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา คือ เนื้อหาบางเรื่องไม่เข้ากับบริบทของชุมชนของผู้เรียน ส่วนปัญหาอื่น ๆ เป็นปัญหาเฉพาะหน้าของครูผู้สอนดนตรีที่ต้องพบในการใช้หลักสูตรคือ ปัญหาเรื่องเวลาที่มีกิจกรรมในโรงเรียนที่ตรงกับเวลาสอนดนตรี เนื่องจากวิชาดนตรีมีการสอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง/ชั่วโมง จึงจำเป็นต้องทบทวนเวลาเรียนในแผนการสอนที่ครูผู้สอนดนตรีได้เขียนไว้ ซึ่งได้มีการแก้ปัญหาได้ทุกครั้ง และในกรณีที่นักเรียนที่มีความสนใจพิเศษมาเรียนในชุมนุมดนตรี หรือขอมาเรียนนอกเวลาเรียน ครูผู้สอนดนตรีมีการเขียนหลักสูตรขึ้นมาเพิ่มเติมเองตามความสามารถที่สูงขึ้นของนักเรียนที่มีความสนใจดนตรี

ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนในด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรี ครูผู้สอนดนตรีส่วนใหญ่มีเป้าหมายให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรี มุ่งเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนดนตรี มีการเน้นปฏิบัติมากกว่าการใช้ทฤษฎี เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติทางดนตรีอย่างน้อย 1 ชิ้น ใช้ความสามารถทางดนตรีให้เกิดประโยชน์ สามารถต่อยอดทางดนตรีในระดับขั้นที่สูงขึ้น หรือสามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับครูบางท่าน คือ ไม่มีงบประมาณด้านดนตรีแต่มีความจำเป็นต้องสอนดนตรีไม่สามารถลงรายละเอียดลึกในเนื้อหาดนตรีได้มาก ส่วนปัญหาเฉพาะหน้าที่ครูผู้สอนดนตรีพบ คือ มีนักเรียนที่ไม่สนใจในการเรียนดนตรี ครูผู้สอนดนตรีจึงการถามทัศนคติต่อดนตรี บอกถึงความสำคัญของการเรียนดนตรี ครูผู้สอนบางท่านมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน มีการกระตุ้นการฝึกซ้อมดนตรีเพื่อให้นักเรียนมีผลคะแนนที่ดีขึ้น

ด้านสภาพแวดล้อม ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนในด้านสภาพแวดล้อม โดยส่วนใหญ่มีห้องเรียนดนตรีโดยเฉพาะ มีบรรยากาศเหมาะสมกับการเรียนดนตรี บางโรงเรียนก็มีห้องเก็บดนตรีแยกกับห้องเรียนดนตรี ครูผู้สอนดนตรีบางท่านมีการสอนดนตรีภาคทฤษฎีในห้องเรียน ภาคปฏิบัตินอกห้องเรียน เช่น ตามร่มไม้โดยไม่รบกวนผู้อื่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และมีอิสระ ในส่วนน้อยจะพบปัญหาที่มีห้องเรียนดนตรีที่เล็กเกินไป มีเสียงดังจากภายนอกรบกวนและมีบางโรงเรียนที่ไม่มีห้องเรียนดนตรี เนื่องจากมีห้องเรียนที่จำกัด

ด้านสื่อการเรียนการสอน ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนในด้านสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านเครื่องดนตรี ครูผู้สอนดนตรีจะใช้เครื่องดนตรีเป็นสื่อการสอนเป็นหลัก ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์การใช้เครื่องดนตรีโดยตรง รองลงมาจะใช้สื่อวีดิทัศน์ สื่อออนไลน์ เอกสารประกอบการสอน ใบงาน แผนภาพทำมือ เป็นต้น ส่วนในโรงเรียนที่มีปัญหาด้านเครื่องดนตรี เช่น เครื่องดนตรีชำรุด ขาดงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซม อุปกรณ์เครื่องดนตรีไม่เพียงพอ หรือไม่มีเครื่องดนตรี มีการเสนอไปแล้วแต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติ ครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนนั้นจะมีการใช้เอกสารประกอบการสอน ใบงาน แผนภาพทำมือ แบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีต่าง ๆ สื่อวีดิทัศน์ พาวเวอร์พอยต์ สื่อออนไลน์ YouTube Facebook ใช้ประกอบการสอนเป็นหลักเพื่อทดแทนการใช้เครื่องดนตรี

ด้านการวัดและประเมินผล ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนในด้านการวัดและประเมินผล ครูผู้สอนดนตรีส่วนใหญ่มีการวัดและประเมินผลทางดนตรีตามจุดประสงค์และตัวชี้วัดของหลักสูตรที่ครูผู้สอนดนตรีใช้ มีเงื่อนไขข้อกำหนดในการวัดและประเมินผลทางดนตรีที่ชัดเจน มีรูปแบบการวัดและประเมินผลเป็นเอกสาร โดยมีการออกแบบการวัดและประเมินผลเองเป็นแบบทดสอบภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี รองลงมามีการวัดผลตามสภาพจริง มีแบบสังเกตการปฏิบัติ ในขณะที่นักเรียนเล่นดนตรีหรือร่วมกิจกรรม มีแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน มีการแจ้งผลคะแนนให้กับนักเรียนทราบ ปัญหาที่

ครูผู้สอนดนตรีพบคือ การวัดและประเมินผลทางดนตรีมีรายละเอียดมากในการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และใช้เวลา จึงมีการจัดเก็บภาพ วิดีโอ ทำให้มีการสรุปงานเป็นระบบ ครูผู้สอนยังพบปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องของสถานการณ์โควิด-19 ทำให้วัดและประเมินผลการปฏิบัติได้ยากในกรณีที่นักเรียนไม่มีเครื่องดนตรีที่บ้าน จึงมีความจำเป็นให้นักเรียนตรวจ ATK ก่อนมาทำการสอบปฏิบัติเครื่องดนตรีที่โรงเรียน ในกรณีการวัดและประเมินผลในภาคปฏิบัติเมื่อนักเรียนมีความเขินอายเพื่อนร่วมชั้น จึงมีการแก้ปัญหาโดยให้บันทึกวิดีโอมาส่งแทน ในกรณีที่ทำการวัดและประเมินผลแล้วนักเรียนบางคนไม่สามารถปฏิบัติได้ แก้ไขปัญหาโดยให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี เช่น ค้นหาเพลงรูปแบบต่างๆ วิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลง เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ด้านหลักสูตร โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ เมื่อวิเคราะห์พร้อมกับการสัมภาษณ์พบว่าหลักสูตรเนื้อหาที่เน้นทฤษฎีมากเกินไป เนื้อหาบางเรื่องไม่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงยุทธ วรรณสาธ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการดนตรีสากล กรณีศึกษานักเรียนโครงการพิเศษ โรงเรียนสาธิตสาธิตวิเทศบางบอนพบว่า ครูมีความเข้าใจในหลักสูตรของโรงเรียน มีการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาดนตรี ทำให้ทั้งครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า หลักสูตรที่ใช้เหมาะสมเนื่องจากครูผู้สอนใช้หลักสูตรประเมินตามความสามารถและพัฒนาการของนักเรียน อีกทั้งมีการแสดงเดี่ยวทุกปลายภาคเรียน โดยครูผู้สอนแต่ละวิชาเป็นผู้กำหนดมาตรฐานจากหลักสูตรดนตรีแต่ละเครื่องมือและจากการประชุมหารือ กำหนดทิศทางตามมาตรฐานของแต่ละเครื่องมือและประสบการณ์การสอนของครูเพื่อให้เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน

ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จัดกิจกรรมที่เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เห็นถึงความสำคัญของวิชาดนตรีก่อนทำการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพงศ์ เพ็งเรือง (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาซีพระยะสั้น สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูผู้สอนสามารถสร้างแรงจูงใจโดยการประชาสัมพันธ์ความสำคัญของวิชาดนตรีในการรับสมัครผู้ที่สนใจ ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ที่มาลงทะเบียนเรียนดนตรีในหลักสูตรระยะสั้นไม่ได้หวังที่จะต้องเล่นดนตรีให้เก่ง แค่ว่าที่จะเล่นดนตรีเป็นบ้างเล็กน้อยและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดและฝึกฝนด้วยตัวเองได้ เมื่อวิเคราะห์พร้อมกับการสัมภาษณ์พบว่า ครูผู้สอนดนตรีไม่จบทางด้านดนตรี แต่มีความจำเป็นที่ต้องสอนดนตรี ทำให้มีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรี คือ ไม่สามารถลงรายละเอียดลึกในเนื้อหาดนตรีได้มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาพร กุญพะหลวง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ในวิทยาลัยศิลปศึกษา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางด้านดนตรีและครูสอนในรายวิชามีน้อย ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำต้องมีการแบ่งกลุ่มโดยส่วนใหญ่เพื่อฝึกปฏิบัติเป็นรายกลุ่มตามลำดับ เพื่อเน้นให้นักเรียนมีทักษะทางดนตรี-นาฏศิลป์ มีส่วนร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน

ด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จัดวางอุปกรณ์ที่ถูกต้องเหมาะสม ตามลักษณะของเครื่องดนตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนัส ฤกษ์สมโภชน์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านคุณภาพครู คือ ครูผู้สอนดนตรีไทยมีการสอนนักเรียนให้รู้

การจัดเก็บเครื่องดนตรีแต่ละชนิด มีวิธีเก็บรักษาที่แตกต่างกัน เพื่อยืดอายุการใช้งานของเครื่องดนตรีไทย ทำให้เครื่องดนตรีมีความคงทนสามารถใช้งานได้ยาวนานได้อย่างคุ้มค่า และทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเครื่องดนตรีไทย ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยกว่าการดูแลความพร้อมใช้ก่อนการบรรเลง เมื่อวิเคราะห์พร้อมทั้งผลการสัมภาษณ์พบว่า บางโรงเรียนไม่มีห้องเรียนดนตรี ในโรงเรียนที่มีห้องเรียนดนตรีแต่ก็พบปัญหาห้องเรียนดนตรีมีขนาดเล็ก มีเสียงรบกวนจากภายนอกห้องเรียน และเสียงจากการปฏิบัติดนตรีดังรบกวนผู้อื่นเวลาเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาพร กุญพะหลง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ในวิทยาลัยศิลปศึกษา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ห้องเรียนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์มีขนาดเล็ก โดยห้องเรียนมีจำนวนจำกัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี สิริวงษ์สุวรรณ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการดนตรีสากล กรณีศึกษานักเรียนโครงการพิเศษโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน พบว่า ห้องเรียนเป็นห้องที่ไม่เก็บเสียงและไม่มีห้องซ้อมแยกเป็นส่วนตัวทำให้เกิดปัญหาเสียงรบกวนทั้งในเวลาเรียนและเวลาฝึกซ้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้หนังสือ ตำรา ใบงาน หรือเอกสาร ประกอบการสอน แต่เมื่อวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ ครูผู้สอนดนตรีมีความต้องการใช้เครื่องดนตรีเป็นสื่อการสอนเป็นหลัก ในกรณีเครื่องดนตรีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติ จึงมีการใช้ใช้หนังสือ ตำรา ใบงาน หรือเอกสาร ประกอบการสอน เป็นหลักแทนการใช้เครื่องดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามด้านสื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องดนตรีเพียงพอต่อการปฏิบัติ ในระดับค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาพร กุญพะหลง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ในวิทยาลัยศิลปศึกษา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ด้านสื่อและอุปกรณ์ เป็นอีกด้านที่สำคัญในการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติของนักเรียนโดยเฉพาะอุปกรณ์เครื่องดนตรีที่เป็นปัจจัยหลักต่อการเรียนการสอนดนตรี

ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมมีระดับสภาพและการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศึกษาคุณภาพและออกแบบเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เมื่อวิเคราะห์พร้อมทั้งผลการสัมภาษณ์พบว่า ครูผู้สอนดนตรีมีเงื่อนไขข้อกำหนดในการวัดและประเมินผลทางดนตรีที่ชัดเจน มีรูปแบบการวัดและประเมินผลเป็นเอกสาร รองลงมา มีการวัดผลตามสภาพจริง มีแบบสังเกตการปฏิบัติในขณะที่นักเรียนเล่นดนตรีหรือร่วมกิจกรรม มีแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน มีการแจ้งผลคะแนนให้กับนักเรียนทราบ แต่การวัดและประเมินผลทางดนตรีภาคปฏิบัติมีรายละเอียดมากในการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และใช้เวลาในการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพงศ์ เพ็งเรือง (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาซีพระยาสัน สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สอนจะมีเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามจุดประสงค์รายวิชา และจะแจ้งให้ผู้เรียนได้ทราบก่อนถึงเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลก่อนเรียนทุกครั้ง ผู้สอนเน้นการวัดผลด้วยการสังเกต การพัฒนาของผู้เรียนและจัดทำบันทึกหลังการสอนเป็นรายบุคคล เพราะจะได้ทราบถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติ ความตั้งใจ ความขยันฝึกซ้อมและพัฒนาการของผู้เรียนเอง ทำบันทึกหลังการสอนจะมีแบบประเมินการปฏิบัติในแต่ละหัวข้อของจุดประสงค์ระบุไว้ จะเป็นการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียน ซึ่งเป็นการสอบย่อยในทุกครั้ง หลังจุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ทั้งหมดนี้การสอบและการให้คะแนนขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอนเพียงผู้เดียว จัดทำเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลของผู้เรียนแต่ละกลุ่มบุคคลต่างกันไปตามศักยภาพของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 1.1 ควรกำหนดมาตรฐานจากหลักสูตรดนตรีจากการประชุมหารือ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพบริบทในท้องถิ่น
 - 1.2 ควรจัดกิจกรรมที่เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เห็นถึงความสำคัญของวิชาดนตรีก่อนทำการสอน
 - 1.3 ควรมีห้องดนตรีโดยเฉพาะ มีพื้นที่ในการจัดวางเครื่องดนตรี และทำห้องเก็บเสียงเพื่อสะดวกต่อการเรียนการสอน โดยไม่มีเสียงดังรบกวนจากภายนอก และกันเสียงดนตรีที่ฝึกซ้อมรบกวนห้องเรียนอื่น
 - 1.4 ควรมีเครื่องดนตรีที่เพียงพอต่อการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักต่อการเรียนการสอนดนตรี
 - 1.5 ควรออกแบบเครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่หลากหลายและมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสูงสุด
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรแบ่งช่วงชั้นที่ศึกษา เนื่องจากหลักสูตรและจำนวนหน่วยกิตที่แตกต่างกันรวมถึงช่วงวันพัฒนาการของผู้เรียน
 - 2.2 ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
 - 2.3 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
 - 2.4 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนดนตรีโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.5 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนดนตรีของครูผู้สอน
 - 2.6 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูวิชาดนตรีสู่ประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนดนตรี
 - 2.7 ควรนำผลการศึกษามีคะแนนต่ำ สู่การเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551(ฉบับปรับปรุง2560)*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น พ.ศ.2561-2565*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2561). ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ภานุพงศ์ เพ็งเรือง. (2562). *การจัดการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่างเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา).
- ยงยุทธ วรรณสารพ. (2562). *การจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการดนตรีสากล กรณีศึกษานักเรียนโครงการพิเศษ โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา).

รัตนพร กงพะหลวง. (2561). สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ ในวิทยาลัยศิลปศึกษา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. (วิทยานิพนธ์ดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

สมภาร คมไสย. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบานคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์) จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อน. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ).

สุกรี เจริญสุข. (2555). ศักยภาพความเป็นเลิศทางดนตรี : ดนตรีกับเด็ก. นครปฐม : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุนัส ฤกษ์สมโภชน์. (2563). รูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกฤตวิทยาเขตกรุงเทพมหานคร.

อัญชลี สิริวงษ์สุวรรณ. (2561). การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติดนตรีสากล กรณีศึกษานักเรียนโครงการพิเศษ โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา).